

Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie 18.09.2025 nr 1-6/3252-1
Meie 10.10.2025 nr 4/177

Arvamuse avaldamine välismaalaste seaduse muutmise seaduse (tööjõupuudusega tegevusalade erisus) eelnõu kohta

Lugupeetud Igor Taro!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Siseministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta, mis annab välismaalastele võimaluse saada senisest soodsamatel tingimustel tähtjaline elamisluba töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal. Järgnevalt esitame oma kommentaarid ja ettepanekud eelnõu kohta.

1. Tähtjaline elamisluba töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal

Eelnõu § 1 punkti 10 kohaselt võib anda tähtjalise elamisloa töötamiseks töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal, kui välismaalase tööandja Eesti äriregistrisse kantud põhitegevusala kuulub Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud tööjõupuudusega tegevusalade loetelusse. Eelnõu § 1 punkti 7 kohaselt tuleb sellise elamisloa puhul maksta välismaalasele tasu, mille suurus on vähemalt 80 protsenti Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmisest brutokuupalgast. Eelnõu § 1 punkti 2 kohaselt on selline elamisluba vabastatud sisserände piirarvu alt.

Kaubanduskoda peab väga positiivseks tööjõupuudusega tegevusala erisuse loomist. See aitab tööandjaid, kes ei leia Eestist sobivate oskuste ja kogemustega töötajaid ja on seetõttu sunnitud palkama välistöötajaid. Samuti peame mõistlikuks, et sellise elamisloa puhul kehtib tavapärasest madalam palgakriteerium. See on oluline tööandja jaoks, kelle tegevusalal on Eesti keskmisest madalam töötasu ja kes tegutsevad väljaspool suuri keskuseid. Oleme saanud ettevõtjatelt tagasisidet, et teatud sektorites ja äärealadel võib osutuda ka eelnõus sätestatud palgakriteerium oluliseks takistuseks oskustöötaja palkamisel, kuid kompromissina oleme valmis seda siiski toetama. Kokkuvõttes leiame, et plaanitava erisuse loomine aitab leevendada oskustöötajate tööjõupuudust, parandada majanduse konkurentsivõimet, luua täiendavaid töökohti ning suurendada maksutuluseid.

Kaubanduskoja seisukoht:

Toetame tööjõupuudusega tegevusala erisuse loomist. Samas pakume järgmises kahes punktis välja ettepanekud, et plaanitava erisusega kaasneks veelgi suurem positiivne mõju.

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA
TOOM-KOOLI 17, 10130 TALLINN / REGISTRIKOD 80004733 / TEL: +372 604 0060 / KODA@KODA.EE / WWW.KODA.EE

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA ON SUURIM ETTEVÕTJAJD ESINDAV ORGANISATSIOON EESTIS, Kuhu kuulub üle 3500 ettevõtte, kellest enamik on väikese- ja keskmise suurusega. KOJA LIIKMED ANNAVAD ÜLE 40 PROTSENDI EESTI ETTEVÕTETE KÄIBEST, LIGI 40 PROTSENTI PUHASKASUMIST JA TASUVAD ÜLE 40 PROTSENDI RIIKLIKEST MAKSUDEST. KODA ESINDAB JA KAITSEB KÕIGI ETTEVÕTJATE ÜHISHUVE NING ON MITTERIIKLIK JA APOLIITILINE ORGANISATSIOON.

2. Tööjõupuudusega tegevusala erisuse kasutamise keeld renditöö puhul

Eelnõu § 1 punkti 4 alusel ei saa tööjõupuudusega tegevusala erisust kasutada renditöö puhul. Seletuskirja (lk 15) kohaselt on sellise keelu eesmärk ennetada elamislubade väärkasutust.

Oleme seisukohal, et ettevõtjatel peab olema võimalik valida, millisel viisil pakkuda välismaalasele tööd. Üks variant on see, et ettevõtja võtab välismaalase tööle tööjõupuudusega tegevusala erisuse alusel. Teine variant on see, et välismaalane ostab teenust sisse ehk kasutab rendiettevõtja poolt pakutavat renditöö teenust. Välistööjõust huvitatud ettevõtja võib eelista teist varianti, sest siis ei pea ettevõtja ise kokku puutuma välismaalase tööle võtmisega seotud koormusega. Hetkel jääb meile arusaamatuks, miks on eelnõu kohaselt lubatud kasutada esimest varianti, kuid mitte teist. Meie hinnangul puuduvad mõjusad põhjused selliseks erinevaks kohtlemiseks.

Mõistame, et tööjõupuudusega tegevusala erisuse kehtestamisel tuleb maandada väärkasutuse riski. Samas leiame, et tööjõupuudusega tegevusala erisust peab saama kasutada ka renditöö puhul, sest riigil on võimalik kontrollida kasutajaettevõtja tausta, sh seda, milline on kasvuettevõtja põhitegevusala. Kui täna ei ole võimalik seda registriandmete alusel automaatselt kontrollida, siis tuleb vastav võimekus luua.

Kaubanduskoja ettepanek:

Et ka renditöö puhul oleks lubatud kasutada tööjõupuudusega tegevusala erisust, teeme ettepaneku jätta eelnõust välja § 1 punktid 4-5 ning muuta eelnõu § 1 punkti 10 sõnastust järgmiselt:

„(8) Tähtajalise elamisloa töötamiseks võib anda töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal, kui välismaalase tööandja või kasutajaettevõtja Eesti äriregistrisse kantud põhitegevusala kuulub käesoleva paragrahvi lõike 8² alusel Vabariigi Valitsuse kehtestatud tööjõupuudusega tegevusalade loetelusse.“

3. Tööjõupuudusega tegevusaladel töötamiseks antavate tähtajaliste elamislubade maksimaalne arv

Eelnõu § 1 punkti 11 (välismaalaste seaduse § 181 lg 8⁴) kohaselt kehtestab Vabariigi Valitsus siseministri ettepanekul korraldusega tööjõupuudusega tegevusaladel töötamiseks antavate tähtajaliste elamislubade maksimaalse arvu. Erisuse alt välja antavate elamislubade maksimaalne arv kehtestatakse igaks kalendriaastaks arvestades, et majanduskasvu tingimustes võib see olla kuni 0,2% Eesti alalisest elanikkonnast ja muudes majanduse tingimustes kuni 0,1% Eesti alalisest elanikkonnast.

Kaubanduskoda ei pea mõistlikuks ega vajalikuks maksimaalse arvu kehtestamist järgmistel põhjustel:

- 1) Kuna eelnõu peamine eesmärk on tagada vajaliku kvalifitseeritud tööjõu olemasolu kaudu Eesti majanduse konkurentsivõime ning vajalike teenuste ja toodete pakkumine, siis maksimaalse arvu kehtestamise näol on tegemist kunstliku piiranguga, mis läheb vastuollu eelnõu eesmärgiga.

- 2) Kui kehtestada elamislubadele maksimaalne arv, siis sellega suureneb avaliku sektori töökoormus: Vabariigi Valitsus peab korraldusega kehtestama igaks kalendriaastaks elamislubade maksimaalse arvu ning Politsei- ja Piirivalveamet peab piirarvu täitumist jooksvalt kontrollima ning keelduma elamisloa andmisest, kui piirarv on täitunud.
- 3) Maksimaalse arvu kehtestamine võib tekitada ka tööandjates ja välismaalastes segadust, kui piirarv hakkab täituma või on juba täitunud.
- 4) Selline piirang puudub teiste erisuste puhul, näiteks elamisluba töötamiseks kasvuettevõttes, elamisluba töötamiseks iduettevõttes ning elamisluba töötamiseks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia erialasel ametikohal.

Kaubanduskoja ettepanek:

Selleks, et tööjõupuudusega tegevusaladel töötamiseks antavate tähtajaliste elamislubadele ei kehtiks maksimaalset arvu, teeme ettepaneku jätta eelnõu § 1 punktist 11 välja välismaalaste seaduse § 181 lõiked 8⁴-8⁶ ning lõikest 8⁷ järgmine osa: „ja lõike 8⁴ alusel tööjõupuudusega tegevusalal töötamiseks antavate tähtajaliste elamislubade maksimaalse arvu“.

4. Lühiajaliseks töötamiseks antud tähtajaline elamisluba

Välismaalaste seaduse § 176² kohaselt võib välismaalasele anda tähtajalise elamisloa lühiajaliseks töötamiseks kuni kaheks aastaks, kui välismaalane on vahetult enne elamisloa taotlemist töötanud Eestis lühiajalise töötamise registreerimise alusel vähemalt üheksa kuud, töötamine jätkub lühiajalise töötamise registreerinud tööandja juures, tööandja on usaldusväärne ning tööandja on maksnud välismaalasele seaduses sätestatud nõuetele vastavat töötasu. Sellised elamisload on sisserände piirarvu alt väljas. Eelnõuga kaotatakse tähtajalise elamisloa andmise võimalus lühiajaliseks töötamiseks.

Seletuskirjas (lk 14) põhjendatakse erisuse kaotamist sellega, et seda on töörändes väga vähe kasutatud (alates erisuse kehtestamisest 2023. aastal kuni 01.07.2025 on lühiajalise töötamise alusel välja antud 357 tähtajalist elamisluba töötamiseks ehk umbes 5% kõikidest sellel perioodil töötamiseks antud tähtajalistest elamislubadest) ning see ei ole täitnud oma eesmärki oskustööjõu kaasamise soodustamisel.

Kaubanduskoda ei pea mõistlikuks ega vajalikuks lühiajalise töötamise alusel välja antavate tähtajaliste elamislubade regulatsiooni kaotamist. Meie hinnangul on selliste elamislubade vähese kasutamise põhjuseks see, et sisserände piirarv ei täitunud 2024. aastal ning ei täitu suure tõenäosusega ka 2025. aastal. Seega on viimastel aastatel puudunud suur vajadus selle erisuse kasutamiseks. Sisserände piirarv ei ole täitunud, sest tööandjatel on olnud võimalik Ukraina sõjapõgenikke võtta tööle ilma piiranguteta ning seoses majanduslangusega on mõnevõrra vähenenud vajadus välistööjõu järele. Kui majandus hakkab taas kasvama, siis suureneb vajadus tööjõu järele ning lühiajalise töötamise erisus leiab ilmselt ka rohkem kasutust. Meie hinnangul ei kattu ega vastandu lühiajalise töötamise erisus eelnõuga loodavale tööjõupuudusega erisusele, vaid need kaks erisust võivad koos eksisteerida, sest nende kasutamise tingimused on erinevad.

Kaubanduskoja ettepanek:

Jätta eelnõust välja § 1 punktid 1, 3, 6, 9, 12-13, et ka edaspidi võimaldaks välismaalaste seadus anda välismaalasele lühiajaliseks töötamiseks mõeldud tähtajalist elamisluba.

5. Erisus lühiajalise Eestis töötamise registreerimiseks

Eelnõus sisalduv lahendus puudutab olukorda, kus välismaalane soovib tähtajalist elamisluba töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal. Teeme ettepaneku sätestada välismaalaste seaduses erisus ka selleks olukorraks, kus välismaalane tuleb lühiajalise töötamise registreerimise alusel tööle tööandja juurde, kelle põhitegevusala on tööjõupuusega tegevusala.

Eelkõige võiks erisus puudutada makstavale töötasule esitatavat nõuet. Oleme saanud ettevõtjatelt tagasisidet, et palgakriteerium on üks peamisi takistusi välistööjõu palkamisel ja seda ka lühiajalise töötamise registreerimise puhul. Eelkõige valmistab palgakriteerium muret tööandjatele, kes tegutsevad tegevusaladel, kus keskmine palgatase on madalam Eesti keskmisest ning tööandjatele, kes tegutsevad väljaspool suuremaid keskuseid, kus palgatase on ka Eesti keskmisest madalam.

Sarnaselt lühiajalisele töötamisele kasvuettevõttes võiks ka tööjõupuudusega tegevusalal töötamisele kehtida nõue, et tasu suurus ei pea olema vähemalt võrdne Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmise brutokuupalgaga, vaid piisab sellest, kui tasu suurus on vähemalt 80% sellest. Tööjõupuudusega tegevusalade määramine toimiks eelnõus sätestatud viisil ehk Vabariigi Valitsus kehtestab korraldusega loetelu valdkondadest, kus on tööjõupuudus.

Leiame, et sellise erisuse kehtestamine lühiajalisele Eestis töötamisele aitaks kaasa eelnõu peamisele eesmärgile tagada vajaliku kvalifitseeritud tööjõu olemasolu kaudu Eesti majanduse konkurentsivõime ning vajalike teenuste ja toodete pakkumine. Kui välismaalane jääb lühiajalise Eestis töötamisega rahule ning tema tööandja ka, siis on võimalik edasi taotleda juba tähtajalist elamisluba eelnõus sätestatud erisuse alusel või ka muudel välismaalaste seaduses sätestatud alustel.

Kaubanduskoja ettepanek:

Täiendada välismaalaste seaduse §-i 107 uue lõikega järgmises sõnastuses:

„Tööandja, kelle Eesti äriregistrisse kantud põhitegevusala kuulub käesoleva seaduse § 181 lõike 8 alusel Vabariigi Valitsuse kehtestatud tööjõupuudusega tegevusalade loetelusse, on kohustatud maksma välismaalasele, kelle lühiajaline Eestis töötamine on registreeritud, tasu, mille suurus on vähemalt 80 protsenti Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmisest brutokuupalgast.“

Lisaks võiks selline erisus kehtida olukorras, kus tegemist on renditööga ning kasutajaettevõtja põhitegevusala kuulub tööjõupuudusega tegevusalade loetellu.

6. Sisserände piirarv ja muud tingimused välismaalaste Eestis elamiseks ja töötamiseks

Kaubanduskoda toetab tööjõuvajadusega tegevusalade erisuse loomist, kuid meie hinnangul tuleb edaspidi välismaalaste seaduse muutmisel keskenduda sellele, et

väheneks erinevate erandite hulk ja regulatsioon muutuks lihtsamini arusaadavamaks nii tööandjate, välismaalaste kui ka järelevalveasutuste jaoks. Praegu on välismaalaste seaduses väga palju erandeid, mille tõttu on kõigil keeruline seadusest aru saada ning ilmselt on ka järelevalveasutustel keeruline teha tõhusat järelevalvet.

Välismaalaste seaduses on ka mitmeid tänaseks vananenud tingimusi. Näiteks on seaduses endiselt kirjas sisserände piirarvu regulatsioon, mis pärineb 1993. aastast. Meie hinnangul puudub täna selle järele vajadus. Sellele viitab ka asjaolu, et aastate jooksul on lisatud sisserände piirarvu regulatsiooni palju erisusi selle kohta, millised elamisloa ei lähe piirarvu arvestusse. Seetõttu antakse suurem osa elamislubadest välja väljaspool piirarvu arvestust. Näiteks 2024. aastal anti välja 6137 tähtajalist elamisluba, millest sisserände piirarvu alt anti välja üksnes 1177 elamisluba ehk 19% elamislubadest. Seega välismaalaste seaduse kaasajastamise käigus on mõistlik tänaseks vananenud tingimused kaotada.

Kaubanduskoja ettepanek:

Palume pärast tööjõupuudusega tegevusalade erisuse kehtestamist analüüsida tervikuna välismaalaste seaduses sätestatud välismaalaste Eestis elamise ja töötamise tingimusi koostöös erinevate osapooltega ning tulla välja muudatusettepanekutega, mis kaotaksid välismaalaste seadusest vananenud nõuded ning muudaksid välismaalaste Eestis elamise ja töötamise regulatsiooni lihtsamaks ja selgemaks nii tööandjate, välismaalaste kui ka järelevalveasutuste jaoks.

Loodame, et peate võimalikuks Kaubanduskoja kommentaare ja ettepanekuid arvesse võtta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor

Marko Udras

marko.udras@koda.ee